

Η θέση της γυναίκας στο παρελθόν

Με τη χρήση των λογισμικών: Ιστορία α_β_γ γυμνασίου

Όψεις της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής

Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο

Αρχαία Ελλάδα: Ο τόπος και οι άνθρωποι

Ομηρικά έπη

καθώς και υλικού από το διαδίκτυο

Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

Αφροδίτη της Μήλου, Μουσείο του Λούβρου

Γενικές οδηγίες προς όλες τις ομάδες

- Αφού χωριστείτε σε ομάδες, ορίστε το ρόλο που θα έχει ο καθένας σας μέσα σε αυτή (πχ. κάποιος κρατά σημειώσεις, κάποιος συντονίζει, κάποιος γράφει το κείμενο στον επεξεργαστή, κάποιος κάνει την παρουσίαση).
- Διαβάστε προσεκτικά το φύλλο εργασίας και ασχοληθείτε με τις δραστηριότητες που σας προτείνονται
- Για συντομία τα λογισμικά που θα χρησιμοποιήσετε θα τα κωδικοποιήσουμε ως εξής:

λογισμικό1 **Ιστορία α_β_γ γυμνασίου**

λογισμικό2 **Αρχαία Ελλάδα: Ο τόπος και οι άνθρωποι**

λογισμικό3 **Ομηρικά έπη**

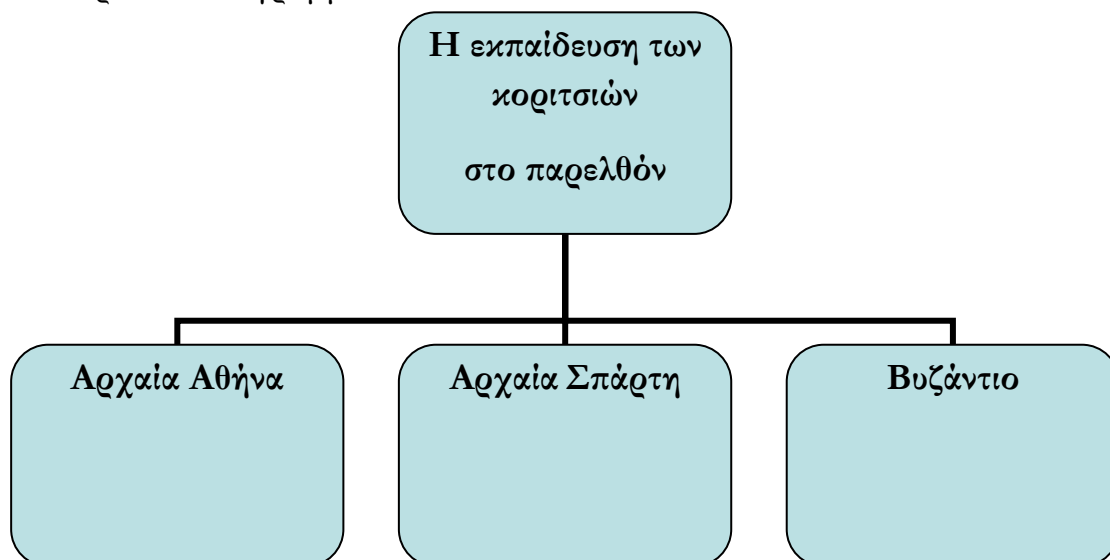
Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

Ομάδα 1

Γυναίκα και εκπαίδευση

Ακολουθήστε την παρακάτω πορεία στο λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/ Όψεις της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής/Ο θεσμός της οικογένειας και στη συνέχεια στο ίδιο λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο/προσωπικές στιγμές/η θέση των παιδιών

- Αφού περιηγηθείτε στις παραπάνω ενότητες προσπαθήστε να συγκεντρώσετε τις απαραίτητες πληροφορίες για την εκπαίδευση των κοριτσιών στην αρχαία Αθήνα και Σπάρτη, ώστε να συμπληρώσετε το παρακάτω διάγραμμα

- Σε ένα κείμενο δύο παραγράφων που θα γράψετε σε επεξεργαστή κειμένου (πχ.word) να απαντήσετε στα ερωτήματα:
- Για ποιο λόγο νομίζετε ότι τα κορίτσια μεγάλωναν διαφορετικά στην Αθήνα από ότι στη Σπάρτη; Κι από την άλλη, για ποιο λόγο η αγωγή των κοριτσιών στην αρχαία Αθήνα είναι παρόμοια με αυτή στο Βυζάντιο; Τι καθορίζει την αγωγή των κοριτσιών σε μια κοινωνία;
 - Έχει αλλάξει η εκπαίδευση των κοριτσιών στην εποχή μας σε σχέση με το παρελθόν; Να λάβετε υπόψη την εργασία που κάνατε για τη θέση της γυναίκας στο σύγχρονο κόσμο.

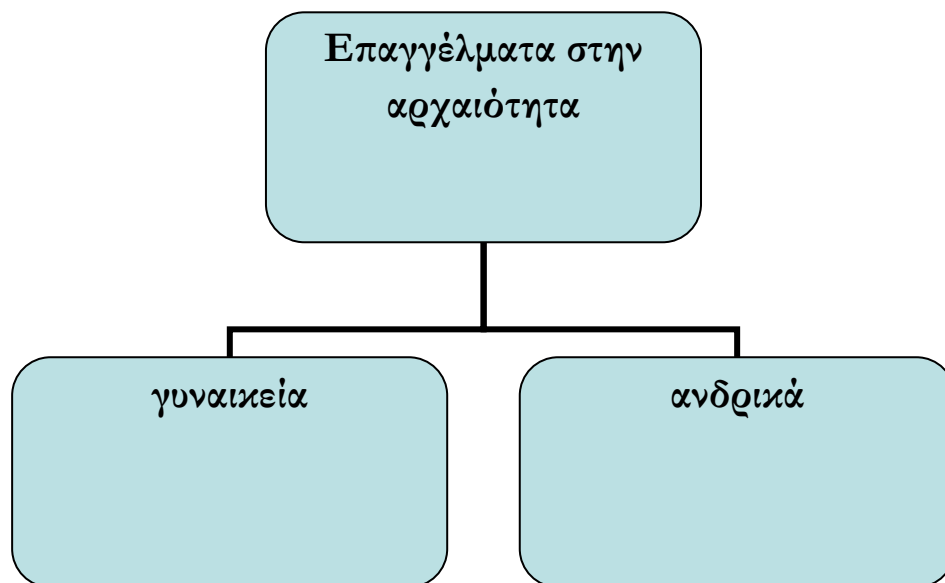
- Να μεταφέρετε το διάγραμμα που φτιάξατε, καθώς και τα βασικότερα στοιχεία του κειμένου που φτιάξατε σε λογισμικό παρουσίασης (πχ.**PowerPoint**), ώστε να το παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.

Ομάδα 2

Γυναίκα και εργασία

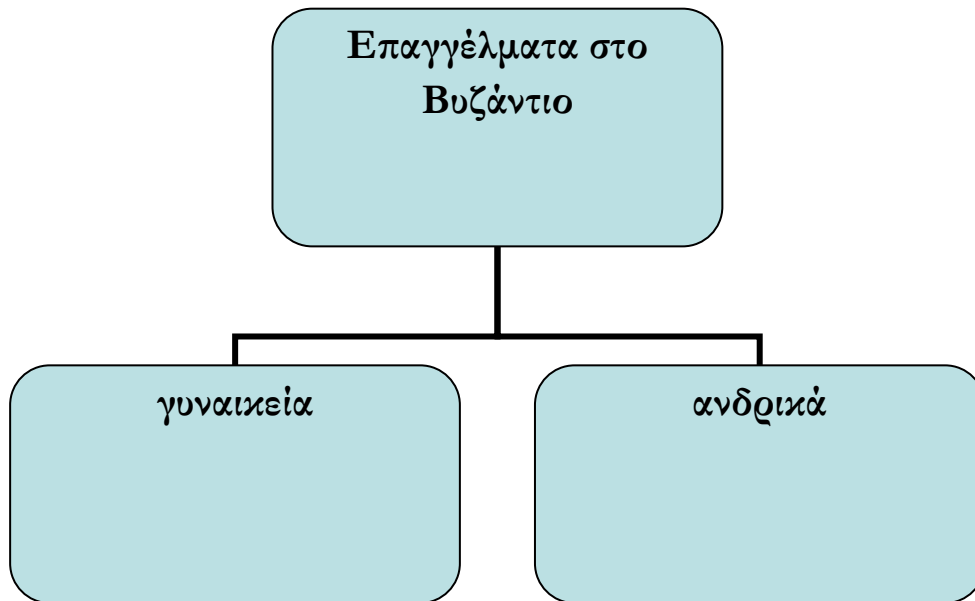
Ακολουθήστε την παρακάτω πορεία στο λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/ Όψεις της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής/Εργασία και επαγγέλματα

- Αφού διαβάσετε προσεκτικά την ενότητα να συμπληρώσετε το παρακάτω διάγραμμα

Ακολουθήστε πρώτα την παρακάτω πορεία στο λογισμικό1: χάρτης πλοήγησης/η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο/στο σπίτι/η φροντίδα των παιδιών και στη συνέχεια την πορεία: χάρτης πλοήγησης/η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο/στην πόλη/στην αγορά αλλά και χάρτης πλοήγησης/πηγές/ Οι γυναίκες στη βυζαντινή κοινωνία

- Αφού διαβάσετε προσεκτικά τις ενότητες να συμπληρώσετε το παρακάτω διάγραμμα

- Σε ένα κείμενο δύο παραγράφων που θα γράψετε σε επεξεργαστή κειμένου (πχ.word) να απαντήσετε στα ερωτήματα:
- Τι είδους επαγγέλματα εξασκούν οι γυναίκες στην αρχαιότητα και στο Βυζάντιο; Σε ποια κοινωνική τάξη ανήκουν οι γυναίκες που εργάζονται έξω από το σπίτι;
 - Τι έχει αλλάξει στη σημερινή εποχή; Υπάρχουν «γυναικεία» και «ανδρικά» επαγγέλματα; Αφού ακούσετε το τραγούδι του Λουκιανού Κηλαηδόνη «Μια μέρα μιας Μαίρης» σχολιάστε τους πολλαπλούς ρόλους που καλείται να παίξει μια γυναίκα στις μέρες μας.

http://www.youtube.com/watch?v=25ZRXEd_FX8

- Να μεταφέρετε τα διαγράμματα που φτιάξατε, καθώς και τα βασικότερα στοιχεία του κειμένου που γράψατε σε λογισμικό παρουσίασης (πχ.PowerPoint), ώστε να το παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας.

Ομάδα 3

Γυναίκα και γάμος

Η γαμήλια άμαξα με τη νύφη, το γαμπρό και τον πάροχο. Μελανόμορφο αττικό αγγείο του ζωγράφου του Άμαση, 550 χ.Χ

- Υποθέστε ότι εργάζεστε ως δημοσιογράφοι σε μια εφημερίδα της εποχής και θέλετε να γράψετε ένα ρεπορτάζ για το γάμο της Αρσινόης, κόρης ενός πλούσιου εμπόρου της αθηναϊκής κοινωνίας.

Αξιοποιήστε τις πληροφορίες και το φωτογραφικό υλικό που θα βρείτε σχετικά με το γάμο στην αρχαία Αθήνα ακολουθώντας τις παρακάτω διαδρομές:

- λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/ Όψεις της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής/ Ο θεσμός της οικογένειας
- λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/πηγές/ Ένας Αθηναίος της κλασικής εποχής απευθύνεται στη σύζυγό του
- λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/εικόνες
- εκπαιδευτική τηλεόραση «ο γάμος στην αρχαία Ελλάδα»

http://www.edutv.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=1186

- Γράψτε το ρεπορτάζ για την εφημερίδα σας στη στήλη για τα κοινωνικά φροντίζοντας να παραθέσετε και φωτογραφικό υλικό.

Αν δυσκολεύεστε να γράψετε το κείμενό σας πάρτε κάποιες ιδέες:

Γράψτε έναν τίτλο που θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των αναγνωστών.

Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

Αναφερθείτε στην προετοιμασία του γάμου (κρατούσε τρεις μέρες), στα έθιμα που συνήθως γίνονταν, σε δηλώσεις που πιθανόν να έκανε ο μέλλων γαμπρός, η μέλλουσα νύφη(αν πιστεύετε ότι θα μπορούσε να κάνει δήλωση), οι γονείς τους ή οι συγγενείς, στην προίκα που θα δώσει ο πατέρας της νύφης, στο ρόλο κάποιας προξενήτρας για την επίτευξη της συμφωνίας!...

Θυμηθείτε ότι κάτω από τις φωτογραφίες θα πρέπει να γράψετε λεζάντες δηλαδή να εξηγήσετε με λίγα λόγια τι δείχνουν.

Ομάδα 4

Γυναίκα και ομορφιά

(ενδυμασία/καλλωπισμός/κοσμήματα)

Ερυθρόμορφος καλυκωτός κρατήρας 400-380 π.Χ., Φεράρα, Museo Archeologico Nazionale

- Υποθέστε ότι ζείτε στην αρχαία εποχή και θέλετε να εκδώσετε ένα γυναικείο περιοδικό μόδας. Μπορείτε να δημιουργήσετε μια **παρουσίαση σε PowerPoint**, όπου οι διαφάνειες θα είναι οι σελίδες του περιοδικού σας.

Για να τα καταφέρετε σας χρειάζονται όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για τα ενδύματα, τα χτενίσματα, τα είδη καλλωπισμού, τα κοσμήματα της εποχής, έτσι ώστε να δημιουργήσετε ανάλογες σελίδες στο περιοδικό σας.

Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

Ακολουθήστε τις παρακάτω διαδρομές έχοντας κατά νου να συγκεντρώσετε το υλικό που σας χρειάζεται:

λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/ Όψεις της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής/ψυχαγωγία

λογισμικό2/ Αρχαία Ελλάδα Ο τόπος και οι άνθρωποι/Ενδυμασία

λογισμικό3/η θέση του ανθρώπου στον Όμηρο/η θέση της γυναίκας/αναπαραστάσεις/παρακολουθώντας την ομορφιά να αλλάζει

λογισμικό3/η θέση του ανθρώπου στον Όμηρο/η θέση της γυναίκας/αναπαραστάσεις/η ζωή της γυναίκας την εποχή του Ομήρου

το κείμενο: Το ένδυμα και ο καλλωπισμός,

Συντακτική Επιτροπή περιοδικού Αρχαιολογία, Τεύχος 21
Νοέμβριος 1986

Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

Το ένδυμα και ο καλωπισμός

Καθοριστικό για τη μορφή του αρχαίου ελληνικού ενδύματος υπήρξε το σχήμα και το μέγεθος του αργαλειού: ορθογώνια κομμάτια υφασμένα από τις γυναίκες στερεώνονταν στο σώμα με ζώνες, πόρπες, καρφίτσες. Η «μόδα» στην αρχαιότητα είχε αργή εξέλιξη, σχεδόν ανεπαίσθητη. Ο Ηρόδοτος διηγείται για την αλλαγή στο γυναικείο ένδυμα των Αθηναίων ότι κάποτε η Αθήνα και η Αίγινα ήρθαν σε ρήξη και ο αθηναϊκός στρατός εξολοθρεύτηκε. Ο μόνος που επέζησε ήταν ο αγγελιοφόρος που έφερε το νέο στην Αθήνα. Όταν οι γυναίκες πληροφορήθηκαν το θάνατο των αντρών, των αδελφών και των γιών τους, τράβηξαν τις καρφίτσες από τα φορέματά τους και σκότωσαν τον αγγελιοφόρο. Για να τιμωρηθούν λοιπόν οι γυναίκες και να μην επαναληφθεί παρόμοια πράξη, οι Αθηναίες δεν ξαναφόρεσαν το δωρικό πέπλο που στερεωνόταν με καρφίτσες αλλά τον ιωνικό χιτώνα. Αν κρίνει κανείς από τις απεικονίσεις σε αγγεία, ο ιωνικός χιτώνας φορέθηκε στην Αθήνα γύρω στα μέσα του 6ου αι. π.Χ. Στην

πραγματικότητα όμως, η αλλαγή αυτή στο ένδυμα οφείλεται στο γεγονός ότι η Αθήνα είχε πλουτίσει κι ότι ο χιτώνας που ήταν ρούχο «εισαγωγής» από την Ανατολή ήταν λινός, ενώ ο πέπλος ήταν από εγχώριο μαλλί (εικ. 1).

Τα μαλλιά των Ελληνίδων ήταν μακρὰ, εκτός αν πενθούσαν οπότε τα έκοβαν. Πολύ σπάνια οι Ελληνίδες είχαν ξέπλεκα τα μαλλιά τους. Συνήθως τα έφτιαχναν κοτσίδες ή τραβηγμένα πίσω, ανάλογα με τη συνήθεια της εποχής. Η εικονογραφία δείχνει μια φαρδιά κορδέλλα να κρατά ή και ένα δίχτυ που τα έπιανε ταχτικά (σάκκος). Τα αγγεία μας δίνουν πλήθος από κομμώσεις γυναικών (εικ. 2).

Αλλά ο καλωπισμός των γυναικών δε σταματούσε στο χτένισμα. Αν και πολλοί άντρες δεν ήθελαν οι γυναίκες τους να θάφονται, αν και οι σατυρικοί ποιητές κοροΐδευαν τις φτιασιδωμένες, παρόλα αυτά υπήρχαν γυναίκες που χρησιμοποιούσαν καλλυντικά (κρέμες - χρώματα και αρώματα).

Ομάδα 5

Γυναίκα και πολιτική

- Άραγε υπήρχαν γυναίκες που έπαιρναν μέρος στην πολιτική ζωή της αρχαίας Αθήνας, που είχαν περισσότερες ελευθερίες από τις άλλες, που η ζωή τους δεν περιοριζόταν στο γυναικωνίτη; Ο αρχισυντάκτης της εφημερίδας όπου δουλεύετε σας ανέθεσε να ερευνήσετε την υπόθεση αυτή.

Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

Αποστολή σας να γράψετε ένα άρθρο σε επεξεργαστή κειμένου(πχ.word), αφού πρώτα κάνετε την ανάλογη έρευνα. Στοιχεία μπορείτε να συλλέξετε ακολουθώντας τις παρακάτω διαδρομές

λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/ Όψεις της καθημερινής ζωής στην Αθήνα της κλασικής εποχής/ Ο θεσμός της οικογένειας/

λογισμικό1 χάρτης πλοήγησης/πηγές/η εταιρα, μια ελεύθερη γυναίκα στην κλασική Αθήνα

αλλά και μελετώντας το παρακάτω κείμενο από τη **Βικιπαίδεια**

Η **Ασπασία** (περ. 470 ^{[1][2]} – περ. 400 π.Χ. ^{[1][3]}) ήταν μια γυναίκα από τη **Μίλητο**, διάσημη για το δεσμό που διατηρούσε με τον επιφανή **Αθηναίο** πολιτικό **Περικλή**. Ελάχιστα πράγματα είναι γνωστά για τη ζωή της. Πέρασε το μεγαλύτερο μέρος της ενήλικης ζωής της στην Αθήνα, και υπάρχει η πιθανότητα να επηρέασε διαμέσου του Περικλή την πολιτική του αθηναϊκού κράτους. Στο όνομά της αναφέρονται στα έργα τους οι **Πλάτων**, **Αριστοφάνης**, **Ξενοφών** και άλλοι συγγραφείς της εποχής.

Ορισμένοι από αυτούς υποστηρίζουν πως η Ασπασία διατηρούσε **οίκο ανοχής**, ενώ ήταν πόρνη και η ίδια. Ωστόσο οι σύγχρονοι μελετητές είναι επιφυλακτικοί ως προς αυτό το ζήτημα, δεδομένου ότι πολλοί από τους αρχαίους συγγραφείς που προαναφέρθηκαν ήταν κωμικοί ποιητές που σαν στόχο είχαν την δυσφήμιση του Περικλή. Ορισμένοι μελετητές αμφισβητούν ακόμη και την παράδοση βάσει της οποίας η Ασπασία ήταν **εταίρα**, θεωρώντας πως στην πραγματικότητα το ζεύγος ήταν παντρεμένο. Η Ασπασία απέκτησε με τον Περικλή ένα γιο, ο οποίος επίσης ονομάστηκε Περικλής. Ο τελευταίος αργότερα έγινε στρατηγός του αθηναϊκού στρατού και εκτελέστηκε μετά τη **Ναυμαγία των Αργινουσών**. Μετά το θάνατο του Περικλή του Πρεσβύτερου, πιστεύεται πως η Ασπασία έγινε εταίρα του **Λυσικλή**, ενός άλλου Αθηναίου πολιτικού και στρατιωτικού.

Όντας ξένη και ίσως εταίρα, η Ασπασία ήταν ελεύθερη από τις νομικές δεσμεύσεις που κατά παράδοση καθήλωναν τις παντρεμένες γυναίκες στα σπίτια τους, κι έτσι της επιτρεπόταν να συμμετέχει στη δημόσια ζωή της πόλης. Έγινε ερωμένη του επιφανούς πολιτικού **Περικλή** στις αρχές της δεκαετίας του **440 π.Χ.** Μετά το διαζύγιο του από την πρώτη του σύζυγο (περ. **445 π.Χ.**), η Ασπασία άρχισε να συγκατοικεί μαζί του, αν και δεν υπάρχει κοινά αποδεκτή άποψη για το αν παντρεύτηκαν ή όχι. Ο γιος τους, Περικλής, είχε έρθει στον κόσμο γύρω στο 440 π.Χ. Η Ασπασία θα πρέπει να ήταν πολύ νέα, αν κρίνει κανείς από το γεγονός πως χάρισε ένα παιδί στο Λυσικλή περίπου το **428 π.Χ.**

Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

Στους κοινωνικούς κύκλους η Ασπασία ήταν γνωστή για την ικανότητά της στο λόγο και τις συμβουλές της, παρά απλά για τη φυσική της ομορφιά.¹ Σύμφωνα με τον Πλούταρχο, το σπίτι της έγινε κέντρο πολιτισμού στην πόλη των Αθηνών, προσελκύνοντας επιφανείς συγγραφείς και στοχαστές, ανάμεσα στους οποίους και το φιλόσοφο [Σωκράτη](#). Ο βιογράφος αναφέρει ότι παρά την «ανήθικη» ζωή της, οι Αθηναίοι έφεραν μαζί τις συζύγους τους για να ακούν τις συζητήσεις της.

ΦΗΜΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ

 Μαρμάρινη προτομή της Ασπασίας, που φέρει επιγραφή με το όνομά της. Ρωμαϊκό αντίγραφο, ελληνιστικού αγάλματος. Μουσεία του Βατικανού, Ρώμη.

Το όνομα της Ασπασίας συνδέεται στενά με τη δόξα και τη φήμη του Περικλή. Ο Πλούταρχος την αναγνωρίζει σαν μια σημαντική προσωπικότητα ανάμεσα στους πολιτικούς και τους διανοούμενους, και εκφράζει το θαυμασμό του για μια γυναίκα που «χειριζόταν όπως επιθυμούσε τους σπουδαιότερους άνδρες του κράτους και παρείχε αφορμή στους φιλοσόφους να μιλούν κολακευτικά για εκείνη και εις μάκρος». Ο συγγραφέας αναφέρει ότι η φήμη της Ασπασίας ήταν τέτοια, που ακόμη και ο [Κύρος ο Νεότερος](#), που ενεπλάκη σε πόλεμο με το βασιλιά [Αρταξέρξη Β' της Περσίας](#), χάρισε το όνομά της σε μια από τις παλλακίδες του. Όταν ο Κύρος έχασε τη ζωή του στη μάχη, η γυναίκα αυτή δόθηκε ως λάφυρο στο βασιλιά, στον οποίο άσκησε μεγάλη επιρροή. Ο [Λουκιανός](#) αποκαλεί την Ασπασία «πρότυπο σοφίας» και εξυμνεί «τις γνώσεις της γύρω από την πολιτική και τη διορατικότητά της, την εξυπνάδα και την οξυδέρκειά της». Ένα κείμενο [συριακής](#) προέλευσης, σύμφωνα με το οποίο η Ασπασία συνέθεσε ένα λόγο και ζήτησε από έναν άνδρα να το διαβάσει για χάρη της στο δικαστήριο, επιβεβαιώνει τη φήμη της ρητορικής δεινότητας της. Μια [βυζαντινή](#) εγκυκλοπαίδεια του [10ου αιώνα](#), η [Σούδα](#), αναφέρει ότι η Ασπασία χρησιμοποιούσε έξυπνα τις λέξεις, πως ήταν [σοφίστρια](#) και δασκάλα της ρητορικής.

Βασιζόμενοι στις παραπάνω αποτιμήσεις, μια σειρά από μελετητές υποστηρίζουν ότι η Ασπασία υπήρξε, κατά τα φαινόμενα, η μοναδική γυναίκα στην κλασική Ελλάδα που κατάφερε να διακριθεί στο δημόσιο βίο, επηρεάζοντας τον Περικλή στη σύνταξη των δημόσιων λόγων του. Μια μερίδα ιστορικών είναι της άποψης ότι η Ασπασία ίδρυσε μια Ακαδημία για κορίτσια πλούσιων οικογενειών ή ακόμη ότι αποτελεί τον εφευρέτη τη [σωκρατικής μεθόδου](#). Ωστόσο, ο Ρόμπερτ Γ. Γουάλας, Καθηγητής των Κλασικών στο Northwestern University, τονίζει πως «δεν μπορούμε να δεχτούμε ως ιστορική αλήθεια το ανέκδοτο της εποχής, βάσει του οποίου η Ασπασία έμαθε στον Περικλή να μιλά, οπότε ήταν σημαντική ρήτορας ή φιλόσοφος». Ο Γουάλας θεωρεί ότι

Αθανασία Παπαχρήστου, επιμορφώτρια στις ΤΠΕ

πιθανώς ο Πλάτων αποδίδει αυτό το ρόλο στην Ασπασία επιρρεασμένος από την κωμωδία. Ο Κάγκαν με τη σειρά του περιγράφει την Ασπασία σαν μια «*όμορφη, ανεξάρτητη, εξαιρετικά έξυπνη νεαρή γυναίκα, ικανή να συμμετέχει επί ίσοις όροις σε μια συζήτηση ανάμεσα στα μεγαλύτερα μυαλά της Ελλάδας, καθώς και να συζητά και να δίνει διευκρινήσεις σε οποιαδήποτε ερώτηση με το σύζυγό της*». Ο Ρότζερ Τζαστ, Καθηγητής της [κοινωνικής ανθρωπολογίας](#) στο Πανεπιστήμιο του Κεντ, πιστεύει ότι η Ασπασία ήταν ένα εξαιρετικό πρόσωπο, αλλά το παράδειγμά της είναι από μόνο του αρκετό για να τονίσει το γεγονός ότι για να γίνει μια γυναίκα ισάξια πνευματικά και κοινωνικά ενός άντρα έπρεπε να ήταν [εταίρα](#). Σύμφωνα με την Προύντενς Άλλεν, φιλόσοφο και διδάσκουσα, η Ασπασία προχώρησε την προοπτική να γίνει μια γυναίκα φιλόσοφος ένα βήμα παραπέρα από την ποιήτρια [Σαπφώ](#).

- **Μην ξεχνάτε** ότι σε ένα άρθρο **έχουμε πάντα τίτλο** ο οποίος είναι σύντομος. Προσπαθούμε με αυτόν να προσελκύσουμε το ενδιαφέρον των αναγνωστών. Επομένως έχει σημασία να διαλέξετε τον κατάλληλο τίτλο για το άρθρο σας!